

מתורתו של מרן הגאון החסיד רבינו אליקים שלעזינגער זצוק"ל בעל הבית אב

יוצא לאור על ידי איחוד אברכים בארה"ק - בדרכם של רבותינו מצוקי ארץ - מיסודו של מרן רבנו זצוק"ל

פרשת משפטים

וגונב איש ומכרו ונמצא בידו פרש"י שראוהו עדים שגנבו ומכרו, ונמצא בידו כבר קודם מכירה, וכן הוא בסנהדרין דף פ"ה, ולכאורה צ"ב דאם גנבו פשיטא שהיה בידו קודם המכירה, ולמה כתיב ונמצא בידו.

ונראה דבשלמא גבי טביחה ומכירה בבהמה, אינו חייב אלא אם קנאו הגנב בקניני גניבה, קודם הטביחה והמכירה, אבל כאן בגונב איש הרי לא שייך קנינים באדם בן חורין, ורק דזה גופא שנמצא בידו סגי לחייבו, ואשר זהו דכתיב ונמצא בידו דבזה סגי, ולא צריך קנין, (ועדיין יל"ע מה הגדר של בידו, וצ"ע).

זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו וברש"י אילו היה נקוד לאלהים (הלמ"ד בצירי) היה צריך לפרש ולכתוב אחרים, עכשיו שאמר לאלהים אין צריך לפרש אחרים כו' לאלהים לאותן שהוזהרתם עליהם במקום אחר, ולכאורה היא גופא צריך ביאור למה לא כתיב לאלהים אחרים כמו בשאר מקומות בתורה (ועי' באבן עזרא ורמב"ן).

ואשר נראה בזה דהנה בסיפא דקרא דבלתי לה' לבדו נאמר האיסור של שיתוף שם שמים ודבר אחר (כדאיתא בסנהדרין דף ס"ג), והנה בתוס' בכורות דף ב' כתבו דגוי אינו מוזהר על השיתוף, ולכאורה מבואר מדבריהם דס"ל דאיסור שיתוף אינו בכלל איסור עבודה זרה דעלמא, אלא איסור בפני עצמה היא דאסור לשתף ש"ש עם ע"ז, ועל כן כיון דלא מצינו אזהרה מיוחדת לב"נ על זה אינם מצווים בזה.

אבל רש"י ביבמות דף מ"ח פירש את מה דאיתא שם בגמרא והגר זה גר תושב, שהזהירו הכתוב לגר תושב על השבת דמחלל את השבת כעובד עבודת כוכבים הוא (והתוס' שם חולקים על זה, והקשו דא"כ נפיש להו משבע מצוות), ולכאורה משמע מדברי רש"י דגם גוי מוזהר על איסור שיתוף, שהרי אף דמחלל שבת כעובד ע"ז מ"מ הרי לא גרע משיתוף כיון שמאמין גם בה', ולכאורה מבואר מזה דס"ל לרש"י דשיתוף אינו איסור בפנ"ע, אלא דקרא דבלתי לה' לבדו, מגלה דגם שיתוף נכלל באיסור ע"ז, והמשתף ש"ש עם ע"ז עובד ע"ז הוא, ועל כן גם גוי מוזהר על זה, דבכלל ע"ז היא (ושפיר נכלל בהז' מצוות שלהם).

ואשר לפי"ז י"ל דזהו דכתיב כאן לאלהים דקאי על איסור דלא יהיה לאלהים אחרים, לומר שגם שיתוף בכלל, וצריך להיות בלתי לה' לבדו, ולא כתיב לאלהים אחרים דהוה משמע איסור חדש, אלא גם איסור שיתוף בכלל ע"ז הוא ופירושא קמפרש אותו איסור של לא יהיה לך אלהים אחרים דגם שיתוף בכלל.

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך יל"פ על פי מה דאיתא ביבמות דף ע"ח שלשה סמנים יש באומה זו רחמנים ביישנין וגומלי חסדים, והנה בחינוך כאן כתב בשרש מצות הלואה שינהג בחסד וברחמים, ומצות הלואה גדולה מצדקה כיון שמצילו מבושה, ונמצא שבהלוואה איתנהו לג' הסימנים של ישראל רחמנים ביישנים וגומלי חסדים, ואשר זהו דכתיב אם כסף תלוה את עמי את העני עמך.

מלאתך ודמעך ברש"י איני יודע מה לשון דמע, אפשר לפרש על פי מש"כ הרא"ש בנדרים דף י"ב בסוגיא דחלת אהרן ובניו, דהטעם דתרומה לא הוה דבר הנדור משום דגם קודם ההפרשה אסורה, ומבואר מדבריו דהאיסור של טבל והאיסור של תרומה לזר הוא אותו איסור, דקודם ההפרשה אסורה

משום שמעורב בו טבל ותרומה, וההפרשה רק מבררת התרומה מן הטבל, ולפ"ז שפיר שייך לשון דמע על תרומה כיון שניטל מן העירוב והדמע (עי' רמב"ן).

ואנשי קדש תהיו לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו מה דכתיב אנשי קדש גבי מאכלות אסורות, הוא משום שעל ידי מאכלות אסורות נטמא הנפש וכדי להיות אנשי קדש צריכים להיות נזהר במאכלות אסורות, וכדאיתא בחולין דף מ"ד, ונפשי לא מטומאה ונבילה וטריפה לא אכלתי, שלא אכל בשר כוס כוס ומבהמה שהורה בה חכם, שעל ידי דברים הללו נטמא הנפש.

מדבר שקר תרחק הנצי"ב בהעמק דבר מדייק מדלא כתיב משקר תרחק, אלא מ'דבר' שקר תרחק, שגם האמצעיים להגיע אל האמת צריכים להיות בדרכי אמת ולא בדרכי שקר, ואי אפשר שהאמת ינצח בדרכי שקר, ואולי יש לפרש על דרך זה מאמרם ז"ל כל דיין שדן דין אמת לאמתו כו', שגם הדרך להגיע אל האמת דן באמת.

פעם כשהלכתי לטייל עם מרן ז"ל בשווייץ (אחר פטירתו של מרן החזו"א זיע"א) נענה ואמר "איך בין געבליבן איינער אליין איינער אליין" והוסיף ואמר "נאר די סאטמער רב שלאגט זיך מיט אן אמת פאר דעם אמת" והיינו דיש אנשים שלוחמים בעד האמת אבל אינם לוחמים בדרך האמת, וכן להיפך יש אנשים שלוחמים בדרך אמת אבל לוחמים בעד השקר.

השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים ברשב"ם כתב שאצל פקוח שייך עיוור ואצל צדיקים סילוף, וביאור הדבר נראה כי החכם בחכמתו מבין ורואה את הדבר לאמתו, והשוחד מעור עיניו וחכמתו ואינו יכול לראות ולהבין את האמת, אבל הצדיק אף בלי חכמתו יש לו סייעתא דשמיא, אבל ע"י השוחד נסתם ומסלף דברי צדיקים. (הכל מכו"ת)

מתוך צוואת מרן זצוק"ל

ועוד זאת אבקש בניי שיי לישתדל בכל כחם בדבר סדור הכתבים להו"ל, הן שיעורים, ברורי הלכה, חיי ש"ס כסדרם, וגם מכתבים ומאמרים שיש בהם משום חזוק ידי אנשי אמת, ואם אין בידם הכספים להו"ל עכ"פ יסדרו הכל מוכן לדפוס והשי"ת יגמור בעדם לטוב, וידעו כי יעשו עמי בזה נחת רוח רב.

וגם הבנים התלמידים יעינו מידי שבת במה שהעלתי ב"ה הערות בפרשיות התורה שיש בזה למוד רב ועצה לדרך האמת של עבודת ד' כמו שקבלנו מאבותינו דור אחר

הספד על הגאון הצדיק רבי יהודה זאב סג"ל זצ"ל ראש ישיבת מנשסתר

מובא לרגל היא"צ - נלב"ע כ"ב שבט תשנ"ג לפ"ק

נאמר בישע"י נ"ז הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק, פירש"י אין איש שם על לב למה נאסף שאין מבין ג' נותרים מה ראה הקב"ה לסלקו כי מפני הרעה העתידה לבא על הדור נאסף כן אמר הקב"ה יבוא הצדיק הזה אל אבותיו בשלום ואל יראה ברעה אולם המהרש"א בשם ירושלמי מפרש עפ"י מאמז"ל למה נסמכה פי פרה לפי מרים ללמד כי כשם שפרה מכפרת כך מיתת צדיקים מכפר, והנה כמו שיוה"כ יש עבירות שמכפר לגמרי ויש עבירות שיוה"כ מגין מן היסורין, כן מיתת צדיקים מגין מן היסורים העלולים לבא, והוא פירוש מפני רעה נאסף צדיק להגן על הדור.

ואולי יש לומר כי שני הפירושים אינם סותרים, דהרי הפסוק תולה הדבר בשימת לב של הנותרים, והוא כי אם ח"ו אין שמים לב להתבונן למה נאסף אז נמצאת מיתת הצדיק שלא יראה ברעה העתידה לבא, כפירש"י אבל אם שמים על לב ומתבוננים אז מיתת צדיק מכפרת להגן מן הרעה העלולה לבא. ויש להוסיף עוד כי כמו שיה"כ מכפר למאמינים בכפרתו כדאיתא ברמב"ם להלכה, כי מיתת צדיקים מכפרת ומגינה למי שמאמין באמיתות דבר זה שאם משימים על לב יכופר להם ויוושעו.

ובכן צריך להתבונן מה אבדנו במיתת צדיק זה כי יש להניח שהסתלקות צדיק מסוים מרמז לנו למה אנו צריכים לשים לב ולשוב, כמו יוה"כ המכפר עם התשובה. ולא קל להדיר מהותו של צדיק שהוא איש אשכולות איש שהכל בו וכל מיני מעלות ומדות טובות תלויים בו, מעלות ומדות לאין שיעור, אבל אפשר למצוא ולהזכיר מי הי' האיש שהאשכולות היו תלויים בו, מה הי' שורש גדלותו וצדקתו, וצריך לזה בינה יתרה לדעת ולהבחין, כי ממדת בני אדם לשים לבם לפרטים והעניפים היוצאים ולא לשורש הדבר שהוא העיקר שצריכים להתבונן בזה.

איתא בגמ' כתובות כי כל אדם מישראל מחויבים ללותו די אנשים במדה שנצרך, אבל מי שקרא ושנה נאמר על זה לקיחתה כנתינתה צריכים ללותו ששים רבוא, ומאן דתני ומתני אין לו שיעור. נמצא שכבודו של אדם נמדד במדת תורתו, ועל כן מאן דתני ומתני לתלמידים אין לו שיעור כי הרי לימד לתלמידים והם לתלמידי תלמידיהם ותלמידיהם הרי זו תורה שאין לה שיעור. והג"ר יהודה סג"ל זצ"ל הוא לכל תני ומתני במדה גדושה מאד, נמצא שתורתו של אדם הוא שורש גדלותו. אולם גם בזה יש דרגות, מי לנו גדול במשרע"ה שלמד ולימד תורה לישראל תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב, והתורה כתבה עליו וימות משה עבד ד', פשיטא שנרמזה בזה תורתו של משרע"ה והגדירה התורה את תורתו בעדות ד', וכן איתא בתפילה ישמח משה במתנת חלקו, היא חלקו בתורה ועבד נאמן קראת לו בעמדו לפניך על הר סיני היינו לקבל תורה וללמדה לישראל הי' בזה עבד נאמן.

מהו תורה זו שהיא עבודת ה' והת"ח שהוא עבד ד'. במהר"ל ביאר מה שאמרו ששתי מצוות ניתנו לישראל במצרים להתעסק בהם, ועי"ז זכו ליציאת מצרים ומתן תורה, דם פסח ודם מילה, דם פסח מורה על עבודת ד', אבל אי אפשר לעסוק בעבודת ד' אלא מי שהוא עבד, והמילה היא חותם עבודתו. ויובן זה ע"פ מש"כ הבית הלוי במה שדרשו במכילתא מה שכתוב במתן תורה והייתם לי סגולה מכל העמים שתהיו קנויים לי, הפירוש הוא כי פועל הוא מי שמקבל לעבוד עבודה מסוימת אבל אין חלות לפועל שמקבל עליו לעשות כל אשר יצונו האדון אלא אם מוכר עצמו לו לעבד, אז עבודתו היא כל אשר יצונו רבו. כן הדבר הזה רק מי שהוא עבד ד' הוא שייך לעבודת ד', והוא שפי העבע"ז עה"פ ויאמינו בד' ובמשה עבדו שאינו עושה אלא מה שד' יצונו, זהו גדר עבד ד', כן היתה תורתו של משרע"ה, הוא עשה רק דבר אחד, אשר האדון יצונו, אם לעשות אם לחדול, זוהי עבודת ד'.

זכיתי להכיר את הג"ר יודל זצ"ל זה יותר מארבעים שנה, והנם שנות בינה שכבר אפשר להבין מה הי' כחו ומהותו, וזה כאמרו הוא הי' עבד, ובזה היתה מדקתו וגדלותו. לא את עצמו ראה ולא ראה שום עבודה פרטית ומסימת אלא מה שהי' נראה לו שזהו רצונו יתב"ש ולזה מסר נפשו וכל סגולותיו ופעולותיו היו סובבים בציר הזה.

מסימני עובד ד' שאינו מתחשב עם דעת הבריות למצוא חן בעיניהם אלא כמו שכתבה הרבנו יונה מתאוות הצדיקים למצוא חן בעיני ד' ושיחפוץ בהם, ובכן מה לו ולאנשי סביבתו. ממדות העובד ד' שהוא מסוגל למפעולות שלכאורה נראים כסותרים במדותיהם אבל מי שעושה רק מעשה עבד כאשר יצונו האדון אין כאן סתירה כלל כי הצד השווה שבהן שכן רצון הבוית"ש, וכמוש"כ החוה"ל בסוף שער עבודת האלוקים וז"ל מקום השמוש בגבורה בפגוע באויבי ד' להלחם בס ברצון הבורא ית' אך מקום המורד בפגוע באוהבי ד' שלא להלחם בס ובאנשי עבודתו וכו' וכשתי המדות האהבה והשנאה מקום האהבה למי שמסכים עמך על עבודת האלוקים ומקום השנאה למי שעובר על רצון האלוקים ועמד כנגד אנשי האמת, עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בס עכ"ל. שאמר ברבים וביחיד. והברכות שבירך את הפנים אליו, כי רק עבודה אחת היתה לפניו, להיות עבד ד' ולעשות רצונו וזו וכן ראינו אצל רבי יודל זצ"ל, שכידוע הי' בעל רחמים ורך לב אבל כמו כן הי' תקיף וכעמוד ברזל במה שנוגע לשלמות היהדות. ידוע היתה הקפדתו על אסורי לשה"ר וס' חפץ חיים לא מש מידי אבל כשם שהי' נזהר להשמר מדבור אסור כמו"כ לא היו הרבה כמוהו שדברו בלשון קנאות במקום שהיו צריכין להזהיר ממאכלי כרס בית ד', כי כמו מי שמדבר רכילות אסורה עובר על לא תעמוד על דם רעיד כמו"כ מי שנמנע מלהזהיר על התרחקות מאדם רשע עובר על לא תעמוד על דם רעיד וכמו דאיתא בחז"ל ומבואר בשערי תשובה כי מש"כ לא תהיי' כקרח ועדתו היא אזהרה שלא להחזיק במחלוקת והיא אזהרה למי שאינו מחזיק במחלוקת עם הרשעים. אוהב שלום וכמו"כ רודף שלום זכורני אסיפת רמיי"ס במדינה זו שדנו במשמר צורת הישיבות הקדושות, והגר"י זצ"ל הי' ראש המדברים ושמענו שם דברים חריפים על רבנים מסוימים שרצו לשנות אשר אלמלא לא ראינו בעינינו לא היינו יכולים להאמין כי זהו ר' יודל זצ"ל, וזכורני לפני עשרים ושלושים שנה כשהתלהבות המדינה אחזה בעם והוא הי' אז בכחו והרבה לבא לעירנו לחתונות תלמידיו וידידיו והי' דורש נפלא כנודע הי' מנהגו שבכל דרשת חתונה הזכיר התנגדות למדינה ולא שם לה להרבה מחותנים שביקשו ממנו לא לערב דברים אלה בשמחת חתונה אבל הוא עמד בשלו, שכן ראה בזה חיוב עבודת ד' כמו שהזהיר ממחלוקת ולשון הרע.

וגדר עובד אלוקים מצאנו עוב בגמ' חגיגה עה"פ בבין צדיק לרשע בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו, ומקשינן הוא רשע הוא לא עבדו, הוא צדיק הוא עובד אלוק', ומתצינן תרווייהו צדיקים אלא מה בין עובד לאשר לא עבדו הוא בין לומר פרקו מאה פעמים למאה ואחד, והביאור יש לפרש, על פי המסופר מהגר"א ז"ל שמי שרצה ללמוד אצלו נבחן על ידו שנתן לו ללמוד פרק משניות פעמים רבות ואח"כ, שאלו הגר"א בחזרתו על הפרק הזה האם הוקשה עליך או מצאתו בו טעם יותר ויותר, וזו היתה הבחינה אם ראוי להיות תלמידו של הגר"א ז"ל. כי רצון האדם ללמוד חדשות קשה עתיקי מחדתי, ואין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ אבל מי שלומד בתורת עובד ד' והמתיקות אצלו עבודתו יתב"ש הוא מוצא טעם חדש בלמדו אותו הפרק מאה פעמים, ועוד יותר מי שלומדו מאה ואחד, דמאי שנא הא והא עבודתו היא. ודבקות בתורתו יתב"ש. אותה הדבקות וההתעוררות בכל לב שלמד תורה והתפלל שמונה עשרה כן אמר כל ברכות הנהנין, וכן הי' עסקו בחסד עם הבריות והתוכחות שאמר ביחידות וברבים מפני רצונו יתב"ש להיות עבד נאמן לעשות רק מה שהקב"ה חפץ ולמצא חן רק בעיניו, כי לצערנו בזה הוא ירידת הדורות.

את החסר אי אפשר למלאות, וצדיק שאבד לדורו אבד, אבל עלינו לבכות השרפה אשר שרף ד', ולחקוק היטב בעינינו מה היתה צורת חייו של הצדיק הזה להיות זכורנו עד בעינינו לדעת אשר ד' דורש מאתנו ואז יגן זכותו עלינו ונזכה לרחמי שמים עד קץ הימין.

נתנדב לעי"נ הגאון רבי חיים מאיר בהג"ר שמואל הלוי וואזנער זצ"ל אב"ד זכרון מאיר ומרבני הועד להצלת בתי עלמין באירופא נלבי"ע כ"ה שבט תשפ"א לפ"ק

להשיג במייל metoirosoi@gmail.com

**לעי"נ גאון עוזינו ומאור עינינו
אבינו רועינו מרן ראש הישיבה
הגאון החסיד רבנו אליקים
ב"ר דוד שלעזינגער זצוק"ל**

נתנדב לעי"נ הגה"צ רבי יהודה זאב ב"ר משה יצחק סגל זצ"ל ראש ישיבת מאנשעסטער נלבי"ע כ"ב שבט תשנ"ג לפ"ק